

Świat Nowego Testamentu

KONFESYJNI

Spotkanie #6
18.10.2022

Grzegorz Żarnecki
g.zarnecki@konfesyjni.pl

Historia Izraela od niewoli babilońskiej do rzymskiego zwierzchnictwa

- Okres babiloński 597-539 przed Chr.
- Okres persko-grecki 538-323 przed Chr.
- Okres Ptolemeuszy 320-200 przed Chr.
- Okres Seleucydów 200-142 przed Chr.
- Państwo Machabeuszy 142-37 przed Chr.
- Zajęcie Jerozolimy przez Pompejusza w 63 r. przed Chr. - początek zależności od Rzymu.

Okres babiloński

- 597 r. przed Chr. - Nabuchodonozor II (Nebukadnessar II) zdobywa Jerozolimę. Pierwsza deportacja ludności judzkiej do Babilonii. [2 Krl 24,8-17]
- 587 lub 586 r. przed Chr. - Zniszczenie Jerozolimy i Świątyni. Druga deportacja do Babilonii. [2 Krl 25,1-12]
- *Wygnańcy stawiają sobie pytanie: Czy zniszczenie świętego miasta stanowi zwycięstwo bóstw babilońskich nad Bogiem Izraela? Z dala od Ziemi Obiecanej, pozbawieni świątyni, w której mogli odczuwać bliskość Boga, pogrążeni w rozpacz, dochodzą do przekonania, że Bóg ich opuścił. [Wstęp do Księgi Izajasza w: Biblia Ekumeniczna, Warszawa 2017, str. 1112-1113]*

- Prorocy Izajasz i Jeremiasz zapowiadali jednak, że Bóg zakończy wygnanie i dokona nowego wyzwolenia, podobnego do wyjścia z Egiptu. Królestwo Izraela zostanie przywrócone, świątynia odbudowana, przymierze odnowione, a Bóg powróci aby zamieszkać w świątyni.
- Pół wieku później nadzieje te zaczęły się spełniać.
- W 539 r. przed Chr. perski król Cyrus II zdobywa Babilon.

Okres persko-grecki

- W 538 r. przed Chr. Cyrus II wydaje edykt, na mocy którego żydowscy wygnańcy mogą powrócić do Jerozolimy i podjąć się odbudowy świątyni. [Ezd 1,2n] Na czele powracających przesiedleńców staje Zorobabel.
- 516 lub 515 r. przed Chr. - Zakończenie budowy drugiej świątyni. [Ezd 6,14-18]
- 458 r. przed Chr. - Przybycie Ezdrasza do Jerozolimy. Reformy religijne. [Ezd 7,12-16; 10,10n]
- 444 lub 445 r. przed Chr. - Nehemiasz przybywa do Jerozolimy. Odbudowa murów miejskich. [Neh 2,1-8]

- Izrael powrócił do Judei, Jerozolima i świątynia zostały odbudowane, a jednak nie wszystkie nadzieje zostały spełnione.
 - Nie pojawił się król z rodu Dawida.
 - Boża chwała nie powróciła widzialnie do świątyni.
 - Narody całej ziemi nie oddawały czci Bogu.
 - Wciąż było pełno nieprawości.
- *A wszystkie narody całej ziemi nawrócą się i będą szczerze okazywać bojaźń przed Bogiem. Wszyscy odrzucą fałszywe bóstwa, które ich zwodzą, i w sprawiedliwości będą błogosławić Boga wieków.*
[Tb 14,6]

- 332 r. przed Chr. - Aleksander Wielki podbija terytorium Palestyny.
- Wzrost znaczenia kultury i języka greckiego.
- 323 r. przed Chr. - Aleksander Wielki umiera. Jego imperium ulega podziałowi. W sąsiedztwie Palestyny największe wpływy miały dwa państwa:
 - Egipt pod rządami macedońskiej dynastii Ptolemeuszy,
 - Państwo Seleucydów (początkowo sięgające aż do Azji Środkowej, później ograniczone głównie do Syrii).
- W latach 320-200 przed Chr. terytorium Palestyny znajdowało się pod kontrolą Ptolemeuszy. Funkcje administracyjne pełnili arcykapłani w Jerozolimie.

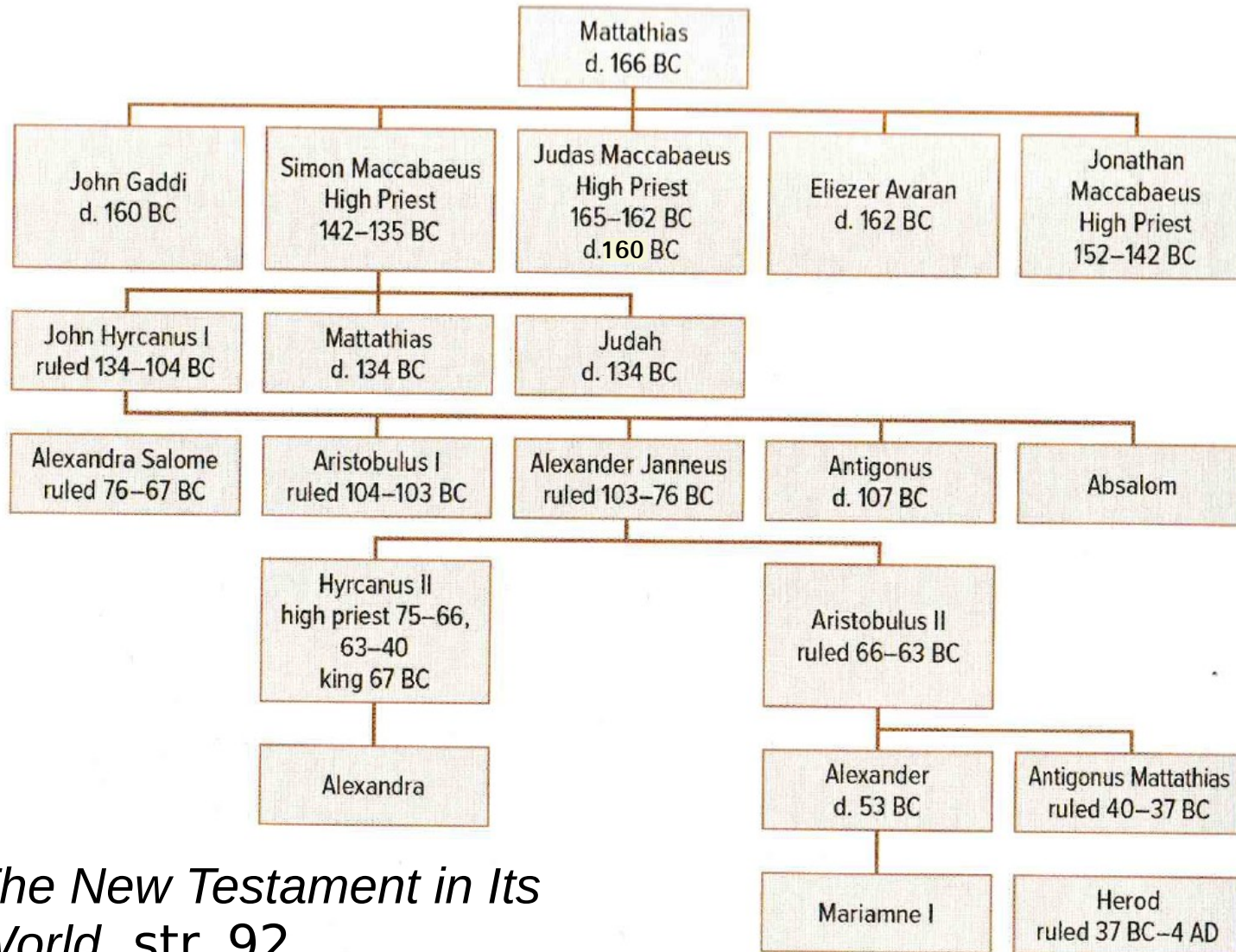
Okres Seleucydów

- W 200 r. przed Chr. Antioch III Wielki pokonuje armię egipską i zdobywa kontrolę nad terytorium Palestyny.
- Żydzi bez oporów przyjęli nowe zwierzchnictwo, dzięki czemu zyskali sobie przychylność nowego władcy.
- *Ponieważ Judejczycy, gdy tylko wkroczyliśmy do ich kraju, skwapliwie okazali gotowość do służenia nam, a w swoim mieście zgotowali nam wspaniałe przyjęcie, wyszli z radą starszych na nasze spotkanie, dali obfite zaopatrzenie naszym wojownikom i słońiom i pomogli nam wygnać załogę egipską z twierdzy – postanowiliśmy, jak przystoi odwdzińczyć się im za te przysługi, podźwignąć z gruzów ich miasto skołatane losami wojny i na nowo je zaludnić, sprowadzając uchodźców, którzy rozpiezchli się na wszystkie strony. Przede wszystkim jednak, bacząc na ich pobożność, postanowiliśmy udzielić im na potrzeby obrzędów zasilek składający się ze zwierząt ofiarnych, wina, oliwy i kadzidła*
List Antiocha III cytowany przez Józefa Flawiusza w: *Dawne dzieje Izraela*, ks. XII rozdz. 3.

- W 175 r. przed Chr. władzę w państwie Seleucydów przejmuje Antioch IV Epifanes.
- Nowy władca postanawia zhellenizować Żydów i decyduje się na radykalny krok – zmianę funkcji świątyni w Jerozolimie. W grudniu 167 r. przed Chr. w świątyni został umieszczony ołtarz poświęcony Zeusowi.
[1 Mch 1,41-64]
- W konsekwencji polityki Antiocha IV Żydzi podejmują powstanie przeciwko Seleucydom. W 166 r. przed Chr. dowództwo nad powstańcami obejmuje Juda Machabeusz.
- W 164 r. przed Chr. powstańcy zdobywają Jerozolimę i dokonują oczyszczenia świątyni. [2 Mch 10,1-4] Na pamiątkę tego wydarzenia do dzisiaj obchodzi się Chanukę. Juda Machabeusz ginie w bitwie pod Elasą w 160 r. przed Chr.

Państwo Machabeuszy (Hasmoneuszy)

HASMONEAN DYNASTY 165–64 BC

- W 142 r. przed Chr. kończą się walki z Seleucydami. Żydzi uzyskują daleko posuniętą autonomię. Szymon Machabeusz i jego następcy sprawują zarówno władzę polityczną w Judei jak i funkcję arcykapłana.

The New Testament in Its World, str. 92

- Kolejni władcy rozszerzali państwo Machabeuszy. Za panowania Aleksandra Janneusza rozciągało się od Potoku Egipskiego do terenu Wzgórz Golan.
- Po śmierci Aleksandra Janneusza w 76 r. przed Chr. dochodzi do rozdzielenia władzy politycznej (Aleksandra Salome, wdowa po Aleksandrze Janneuszu) i funkcji arcykapłana (Jan Hirkan II, syn Janneusza).
- W 67 r. przed Chr. Aleksandra Salome umiera i Jan Hirkan II przejmuje władzę polityczną w państwie.
- Kilka miesięcy później jego młodszy brat Arystobul II dokonuje zbrojnego wystąpienia. Rozpoczyna się okres wojny domowej między braćmi.

Interwencja Rzymu

- Arystobul odsunął Hirkana od władzy i przejął funkcję arcykapłana. Gdy Rzymianie opanowali Syrię, Hirkan postanowił wykorzystać ich poparcie dla odzyskania władzy i poprosił o ratunek Pompejusza.
- Gdy wojska rzymskie dotarły do Jerozolimy w 63 r. przed Chr., stronnicy Hirkana w mieście opowiadali się za dobrowolnym poddaniem się Pompejuszowi. Zwolennicy Arystobula schronili się do świątyni.
- W tym samym roku Rzymianie opanowali teren świątyni, a Pompejusz (ku przerażeniu Żydów) wszedł do miejsca Przybytku.
- Hirkan odzyskał funkcję arcykapłana, a państwo Machabeuszy stało się zależne od Rzymu.

Józef Flawiusz, *Wojna żydowska* ks. I, rozdz. VII

- W pierwszym wieku przed Chr. większość Żydów (w pewnym momencie ok. $\frac{3}{4}$) żyła poza terytorium Palestyny.
- Ich głównym językiem był grecki, a nie hebrajski czy aramejski.
- W samej Palestynie istniały nieżydowskie miasta z silnym wpływem kultury helleńskiej.
- Istotna dla tożsamości Żydów stała się kwestia podejścia do obcej kultury. Wielu Żydów, zwłaszcza w Egipcie i Azji Mniejszej było skłonnych zasymilować się z kulturą helleńską.
- Religia Żydów budziła zainteresowanie świata greckiego. Niektórzy próbowali traktować Mojżesza jako filozofa, który głosił koncepcję jedyne Boga. W tym okresie pojawiły się też odpisy Tory ze zmodyfikowanymi – mniej wymagającymi – przepisami. [T. Holland, *Dominion*, str. 77-78]